

Greining á opinberu eftirliti á grundvelli laga nr. 7/1998, um hollustuhætti og mengunarvarnir, og laga nr. 93/1995, um matvæli og hugsanleg endurskoðun.

1. Almennt.

Umhverfis- og auðlindaráðuneytið og atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið hafa undanfarið haft til skoðunar fyrirkomulag eftirlits á grundvelli laga nr. 7/1998, um hollustuhætti og mengunarvarnir og laga nr. 93/1995, um matvæli. Fyrirkomulag eftirlits á grundvelli framangreindra lagabálka er með sambærilegum hætti. Heilbrigðisnefndir sveitarfélaga fara með eftirlit með hollustuháttum og eftirlit með mengunarvörnum er, eftir atvikum, í höndum heilbrigðisnefnda eða Umhverfisstofnunar. Matvælaeftirlit er í höndum Matvælastofnunar og heilbrigðisnefnda sveitarfélaga. Auk þess er gert ráð fyrir innra eftirliti rekstraraðila hvað varðar hollustuhætti, mengunarvarnir og matvæli. Eftirlitssvæði heilbrigðisnefnda sveitarfélaga eru tíu talsins og starfa sem sjálfstæðar einingar. Á hverju svæði starfar heilbrigðisnefnd skipuð fulltrúum viðkomandi sveitarfélaga og atvinnulífsins. Verkefni heilbrigðisnefnda er m.a. framkvæmd framangreindra laga og reglugerða settum samkvæmt þeim og eftirlit með hollustuháttum, matvælum, umhverfisgæðum og mengandi starfsemi innan heilbrigðiseftirlitssvæða og útgáfa starfsleyfa í samræmi við framangreind lög. Heilbrigðisnefndir hafa auk þess hlutverk á grundvelli annarra laga, svo sem laga um tóbaksvarnir og sóttvarnir.

2. Áskoranir við núverandi eftirlitskerfi

Ráðuneytunum hafa borist ábendingar varðandi fyrirkomulag núverandi eftirlits og hafa farið sameiginlega yfir málið. Ráðuneytin telja rétt að gerð verði greining á núverandi eftirlitskerfi og í framhaldinu verði metið hvort þörf sé á að endurskoða það.

Umhverfis- og auðlindaráðuneytinu hafa borist ábendingar um þörf á að endurskoða fyrirkomulag eftirlits á grundvelli laga um hollustuhætti og mengunarvarnir. Bent hefur verið á að ellefu stjórnvöld fari með opinbert eftirlit með starfsemi sem fellur undir gildissvið laga um hollustuhætti og mengunarvarnir sem hafi leitt til þess að fyrirtæki fái eftir atvikum mismunandi meðferð eftir því hvaða stjórnvald fer með málið.

Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytinu hefur borist ábendingar um áskoranir í núverandi eftirlitskerfi með matvælum og framleiðslu þeirra. Í því sambandi má nefna að í skýrslu Ríkisendurskoðunar til Alþingis um Matvælastofnun frá árinu 2013 kemur fram að leggja þurfi mat á hvort matvælaeftirlit á Íslandi verði skilvirkara, hagkvæmara og árangursríkara ef það yrði sameinað á eina hendi. Auk þess hefur verið bent á ósamræmi í eftirliti þar sem opinbert eftirlit með matvælum er tvískipt og í höndum ellefu mismunandi eftirlitsaðila sem hafi leitt af sér að kröfum í eftirliti sé misjafnlega framfylgt en slíkt geti brenglað samkeppnisstöðu fyrirtækja. Þá eru gjaldskrár heilbrigðisnefnda sveitarfélaga mismunandi eftir umdæmum sem leiðir til þess að kostnaður opinbers eftirlits á grundvelli laga nr. 93/1995, um matvæli, er mismunandi eftir landshlutum.

3. Greining og hugsanleg endurskoðun eftirlitskerfisins

Eitt af áherslumálum núverandi ríkisstjórnar er að einfalda regluverk í þágu almennings og atvinnulífs og áhersla er lögð á að stjórnvöld sé skilvirk og réttlát. Með hliðsjón af framangreindu er talið æskilegt að fram fari greining á almennri framkvæmd eftirlits á grundvelli laga um laga nr. 7/1998, um hollustuhætti og mengunarvarnir og á grundvelli laga nr. 93/1995, um matvæli. Auk þess að skoða hvort þörf er á að endurskoða eftirlitskerfi á grundvelli laga nr. 7/1998, um hollustuhætti og mengunarvarnir, og laga nr. 93/1995, um matvæli. Verði niðurstaðan sú að endurskoða framkvæmdina væri rétt að hún fæli í sér tillögur um framtíðarfyrirkomulag eftirlitsins.

3.1 Greining á almennri framkvæmd eftirlits

Lagt er til að framangreind greining svari eftirfarandi spurningum:

1. Er framkvæmd eftirlitsins í samræmi við kröfur viðkomandi laga og reglugerða? Í því sambandi væri m.a. gerð grein fyrir eftirfarandi:
  - a. Fá rekstraraðilar lögbundið eftirlit?
  - b. eru eftirlitsskýrslur ávallt gerðar í kjölfar eftirlitsferða?

2. Er frávikum sem í ljós koma við eftirlit fylgt eftir með formlegum hætti?
3. Er verklagsreglum beitt við framkvæmd eftirlits og beitingu þvingunarúrræða?
4. Hvernig er eftirliti háttáð með því að starfsemi í rekstri hafi tilskilin leyfi, er um að ræða markvisst eftirlit að frumkvæði eftirlitsaðila eða einungis brugðist við ábendingum?

Lagt er til að niðurstaða greiningarinnar sé samantekt á framkvæmd eftirlits, byggð á framangreindum atriðum, dregið verði saman hvort um mismunandi framkvæmd sé að ræða á milli eftirlitssvæða eða ekki og annað sem fram kemur við greininguna.

3.2 Hugsanleg endurskoðun á eftirlitskerfi og tillögur

Í kjölfar niðurstöðu framangreinds verkþáttar, um greiningu á almennri framkvæmd eftirlits, fer fram mat á því hvort þörf sé á endurskoðun kerfisins. Verði niðurstaðan sú munu verða gerðar tillögur að breytingum á núverandi fyrirkomulagi eftirlits og eftirfarandi atriði dregin fram:

1. Hvort matvælaeftirlit á Íslandi verði skilvirkara, hagkvæmara og árangursríkara ef það yrði sameinað á eina hendi, sbr. ábendingar Ríkisendurskoðunar frá árinu 2013. Einnig verði metið opinbert eftirlit á grundvelli laga nr. 7/1998, um hollustuhætti og mengunarvarnir á sömu forsendum.
2. Galla þess að halda fyrirkomulagi framangreinds eftirlits óbreyttu.
3. Hvort unnt væri að einfalda fyrirkomulag eftirlitskerfisins með vísan til einföldunar regluverks í þágu almennings og atvinnulífsins.
4. Hvort og þá með hvaða hætti unnt sé að ná fram samhæfingu í framangreindu eftirliti og tryggja að eftirliti sé framfylgt með sama hætti á landinu öllu.
5. Hvort unnt sé að ná fram samlegðaráhrifum af nýtingu mannauðs, aðstöðu, tækjabúnaðar o.fl. með því að eftirlitið verði endurskoðað.
6. Hvernig fjármagn sem veitt er til málaflokkanna verði nýtt sem best.
7. Hvort verkaskipting eftirlitsaðila og ráðuneyta sé skýr, m.a. með hliðsjón af valdmörkum stjórnvalda.